Єднаймося в Просвіті!

ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА

Україною правлять люди, які її не люблять і яка їм чужа.

Ліна КОСТЕНКО

31 (446)
1 серпня 2013 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ "Ідея Банк" МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редагувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

НАМ СВОЄ РОБИТЬ!..

Кінець минулого тижня був насичений подіями відзначення 1025-річчя Хрещення Київської Русі. Щоправда, не всі християни України, які сповідують православний обряд, тішилися ним. Греко-католики вшановуватимуть ювілей Хрещення 14 серпня.

«Українська Греко-Католицька Церква, – зазначив напередодні Блаженніший Святослав, – є Церквою Володимирового Хрещення, і ми зберігаємо стародавню Київську традицію відзначення цього свята, яка походить ще з тих давніх часів і передається як скарб, котрий ми зуміли не розтратити дорогою».

Суть цієї традиції полягає в тому, що стародавня Київська Церква святкувала пам'ять Хрещення Русі-України 14 серпня. «Християни України, зокрема православні, – сказав він, – добре знають, що цього дня розпочинається Успенський піст і відбувається так зване августівське водосвяття. Це водосвяття якраз пов'язане з тим, що цього дня Київська Церква відзначала свято свого Хрещення».

Відзначати Хрещення в день пам'яті князя Володимира почали не так давно.

Це радше Хрещення Русі в російській традиції і вперше відзначалося в Києві з нагоди 900-ліття Хрещення Володимира. Щоб наголосити, що саме російське православ'я є державною релігією Російської імперії, свято було піднесене до рангу офіційного, державного й перенесене на день пам'яті князя Володимира – 28 липня.

«Ми шануємо традицію наших православних братів Московської традиції, – зазначив Предстоятель, – але в нашій Церкві, Греко-Католицькій, яка ніколи не була пов'язана з центром християнства, що є в Москві, збереглася давня Київська традиція, котрої ми дотримуємося й сьогодні».

Зрештою, князь Володимир хрестився за візантійським обрядом, тоді християнство ще не було поділене, Христова Церква була єдина. Розподіл, чи схизма, між Римом і Константинополем відбувся в 1054 році.

Але це – прелюдія до дійства, яке відбулося в Києві. І проводили його справді у московській традиції патріарх Московський Кіріл і президент Росії Владімір Путін. Хоч назовні виглядало, що процесом керує Президент України Віктор Янукович. Зрозуміло, що і патріарх, і ВВП бажали, щоб хрещенопоминальні дійства відбувалися у білокам'яній, як і за Російської і радянської імперій. Але важко пояснити світові, чому воза пхають поперед коней. Тим більше, що автохтонів, предків тих, кого святив Володимир, вірян УПЦ КП, на свято не запросили (вони свій хресний хід здійснили у неділю).

Не будемо згадувати, як влада тяжко боронила підступи до Києво-Печерської лаври і Володимирської гірки, куди ледве прорвалась реґіоналка Гані Герман у час патріаршої Літургії. Тут дуже бракувало Кіріловського бронепоїзда. До слова, якщо Патріарх справді уповає на Боже заступництво, кличе його для вірних, то навіщо йому бронепоїзд? Невже на Господа не уповає? Контрастом у ті дні виглядав візит до Бразилії папи Франциска. Без папамобіля, хоч це далеко не бронепоїзд, з мінімумом охоронців. Але ж які заклики лунали до душпастирів: продавайте набуте майно і віддайте кошти на користь убогих…

Але в Києві було інше. Там балом керувала Москва. Буквально по проповіді Кіріла, поспілкувавшись із 15 хвилин з Януковичем, В. Путін поспішив на конференцію, організовану його кумом – керівником руху «Український вибір» Віктором Медведчуком. І в чому ж він переконував українців? Зрозуміло, що без Росії нам – гаплик, зменшився товарообмін між нашими державами, а у Митному союзі все о'кей. Хоч забув згадати, що у той же час росіяни не пускали до себе українські цукерки.

Колишній януковичівський міністр МНС Віктор Балога, оцінюючи перебіг Путінського візиту, висловився так: чи можна уявити собі таку «дипломатію» в ЄС, щоб, наприклад, канцлер Німеччини після 15-хвилинної зустрічі з королем Іспанії поїхав на конференцію баскських сепаратистів? Таке в ЄС просто неможливе. А у стосунках Росії та України – можливе… Там є повага до держави, до народу, до кожної окремої людини…

Але ж чи усвідомлюють це наші можновладці? Зрештою чи хочуть вони це усвідомити? Єдиним добрим знаком на цьому тлі стала справді християнська зустріч двох владик – Володимира і Філарета на відкритті творчої виставки «Велике і величне». Вітаючи один одного, вони обнялися й розцілувались, виявляючи повагу і, сподіваюсь, щирість. Зрештою, експерти стверджують, що нарешті протистояння між УПЦ МП і УПЦ КП перейшло у примирення. Але для Москви – це новий клопіт: як не допустити створення Української Помісної Православної Церкви. Власне, для цього і приїжджали Кіріл і Путін.

Але нам своє робить. На своїй землі.

Богдан ВІВЧАР

ПОДІЇ

Учасники святкування – голова Снятинського РО «Просвіта» Мирослав Попадюк, Ілля Заграновський та директор Іллінецької СШ, голова сільського осередку «Просвіти» Роман Різюк

У ЗАБОЛОТОВІ БУЛО СВЯТО

Славне місто Заболотів відзначило 560-річчя першої писемної згадки про нього. У його багатій історії знаменним було надання маґдебурзького права і багато інших подій. Зрозуміло, що готувались до свята заздалегідь. Причепурювали будинки і сквери, відкрили фонтан у центрі. А щоб відремонтувати центральну вулицю, довелося навіть її перекривати акцією протесту. Таки зробили.

А на саме свято накликали заболотівці гостей і земляків з усіх-усюд. Був серед них і просвітянин – заступник голови ОО ВУТ «Просвіта» тамтешній уродженець Ілля Заграновський. На урочистому вічу біля пам'ятника Тарасові Шевченку його і ще сім земляків нагородили медалями «За заслуги перед Заболотовом». Вручаючи нагороди, голова селищної ради Іван Танюк відзначив конкретний внесок кожного медаліянта у розвій Заболотова.

У перебігу урочистостей відбулася велика святочна академія, демонструвався фільм про історію міста. Народні гуляння завершилися пишним різноколірним феєрверком.

Теодор ДРОВНИЧ

НОВИНИ УКРАЇНИ І КРАЮ

Користуйтесь поштою

В області впроваджується проект «Адміністративні послуги: спрощений доступ через пошту».

«Йдеться про спрощення пенсіонерам, громадянам з обмеженими фізичними можливостями, соціально незахищеним верствам населення доступу до адміністративних послуг, – зазначив на засіданні колеґії облдержадміністрації Михайло Саковський, директор Івано-Франківської дирекції «Укрпошти». – Громадянам не доведеться витрачати особистий час і кошти для того, щоб дістатися до найближчого центру адміністративних послуг. Можна через відділення поштового зв'язку направляти туди відповідні документи».

На сьогодні, за словами Михайла Саковського, у межах проекту в 222 поштових відділеннях Прикарпаття вже надаються 16 видів необхідних послуг. До жовтня такі послуги надаватимуться працівниками всіх поштових відділень краю.

«Добре, що людина може спокійно направити свою заяву і отримати через пошту певні адміністративні послуги, – вважає голова облдержадміністрації Михайло Вишиванюк. – Потрібно затвердити перелік послуг, про який повинні знати у районах».

Проти свавільної забудови

Екс-секретар міської ради і нардеп Руслан Марцінків спільно з націоналістами та мешканцями знову «наводили лад» на прибудинковій території в Івано-Франківську. На цей раз нардеп руйнував паркан незаконної забудові на вулиці Набережна, 32, встановлений місцевим власником магазину. А той, в свою чергу, здійснив напад на народного депутата.

«Ситуація у дворі Набережна, 32 – черговий приклад будівельного свавілля. Перед вікнами житлового будинку місцевий підприємець вирішив збудувати розважальний центр. Мешканці одразу забили на сполох, але підприємець на спротив громади не зважав, натомість обгородив територію високим парканом, який, окрім того, зайшов на проїжджу частину. Важливим є той факт, що оренда на цю земельну ділянку завершилася ще у 2010 році, тобто права власності у підприємця немає. Окрім того, зухвалий забудівник привласнив собі ще й шмат дороги», – розповів нардеп Руслан Марцінків.

Щоправда, під час демонтажу паркана власник магазину, пан Сливка вчинив напад на народного депутата й погрожував мешканцям, котрі стали на оборону своєї території. І тут же за дзвінком підприємця на місце події прибув наряд міліції. Мешканці обурені такою оперативністю правоохоронних органів, які на їхні попередні звернення не реаґували жодним чином, а за дзвінком підприємця прибули у повному складі.

На місці події склали протокол за скаргою підприємця, а також акт нападу на народного депутата.

Обережно – борщівник

Міський голова Івано-Франківська Віктор Анушкевичус розпорядився знищити отруйні рослини борщівника Сосновського у Крихівцях. Лікарі наголошують, що ця рослина небезпечна для здоров'я людей, особливо для алергіків. У сезон цвітіння рослина виділяє сік, який обпікає тіло. Поширюється швидко, тому експерти радять ліквідувати його повсюдно.

ШАНОВНІ КРАЯНИ! ДОРОГІ ПРОСВІТЯНИ!

Триває передплата на газету «ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА».

Передплатний індекс – 91083.

ВАРТІСТЬ ПЕРЕДПЛАТИ (без оплати оформлення):

на місяць – 5,93 грн., на півроку – 22,83 грн., на рік – 44,46 грн.

ЖИТТЯ ОСЕРЕДКІВ

ГОМІН КАРПАТ

Вийшов перший у цьому році й двадцять п'ятий за рахунком тематичний випуск Верховинського РО «Просвіта» «Гомін Карпат» у газеті «Верховинські вісті».

Започаткований у 1990 році часопис товариства «Просвіта» ластівкою облітав гуцульські оселі й кликав горян долучитись до національного відродження. Сьогодні «Гомін Карпат» – тематичний випуск Верховинської «Просвіти» повернувся. Адже слово «Просвіти» нині має звучати по всій Україні. Бо воно живить душу народу енерґією життя нації, воскрешає із забуття силу народну, його дух і кличе до творення сонячного світла соборної України.

У новому номері «Гомону Карпат» подане інтерв'ю з новообраним головою Верховинського РО «Просвіта» Василем Нагірняком, розповідь про «Письменницьку ватру над Черемошем», хронологію нищення української мови, а також вірш Степана Пушика «Мій час».

Хочемо побажати «Гомону Карпат» творчих успіхів, світлих думок і вдалих публікацій, а іншим просвітянам – щоб спромоглися реалізовувати подібні просвітянські проекти в усіх міських та районних осередках.

СЕМІНАРИ

ЯК ЗБЕРЕГТИ ХРАМ

У Львові відбувся спільний українсько-польський семінар «Управління місцями світової спадщини ЮНЕСКО», який став першим міждержавним заходом після внесення на 37-ій сесії ЮНЕСКО до Списку світової спадщини транскордонної номінації «Дерев'яні церкви Карпат». До переліку пам'яток увійшли об'єкти, які є зразками найдосконаліших досягнень у сфері сакральної архітектури України та Польщі. Відповідно до цього рішення ЮНЕСКО Івано-Франківська область представлена двома пам'ятками всесвітнього значення – церквою Святого Духа у м. Рогатині – 1598 року і церквою Різдва Пресвятої Богородиці – 1808 року в с. Нижній Вербіж Коломийського району.

Віримо, що подальше управління місцями світової спадщини ЮНЕСКО сприятиме активізації процесу дослідження, збереження, належного використання і популяризації дерев'яної сакральної архітектури як частини світової культурної спадщини; формуванню національної свідомості громадян України, активізації розвитку туризму (зокрема, міжнародного); розширенню культурних і наукових контактів; забезпеченню виконання міжнародних угод з охорони культурної спадщини, ратифікованих Україною, та підвищенню міжнародного престижу держави у сфері охорони культурної спадщини.

А. Ч.

ІДЕЇ

ІДЕОЛОГІЯ НОВОГО ЗРАЗКА

Сьогодні необхідно визнати, що деякі перспективні й навіть життєво важливі для долі земної цивілізації концепції та ідеології не стали домінуючими в ідеологічному просторі, оскільки в процесі свого розвитку не отримали **логічного завершення.** Після появи на світ **концепції особистісного буття** стан справ змінився. Без сумніву, воно стало вагомим внеском у світову науку, а **для України** вона має серйозний **практичний інтерес.**

За 22 роки відродження державності України як незалежної держави українці так і не дійшли згоди щодо найважливішого питання – як і яку Україну будуємо. Причин багато, але **головна** полягає у тому, що українська **еліта** постійно допускається (можливо, хтось і свідомо) однієї і тієї ж помилки – **не наважується висунути на перший план питання про першопричини виникнення проблем.**

Саме тому Україну понад два десятиліття безперешкодно руйнує широкомасштабна **імітація державотворення,** а суспільство охопила **епідемія зневіри** – небезпечна тим, що за певних умов може перерости в ще одну українську трагедію.

Разом із тим визріває запит на ідею, яка об'єднає націю та ідеологію як інструмент втілення такої ідеї в життя. Вселяє надію поява в Україні інтелектуалів, які усвідомлюють, що чинні політичні ідеології уже вичерпали свої можливості, а тому є неприйнятними для українських умов. Досвід 22 років незалежності підтверджує те, що сформований ідеологічний простір робить нашу країну неконкурентоспроможною, заводить українців у хитромудрий лабіринт сумнівних цінностей, в якому люди стають на шлях взаємопоборювання, перетворюються у запеклих ворогів, а тому прямують до новітньої руїни.

Отже, Україні потрібна **ідеологія нового зразка,** яка б урахувала реальний стан справ у країні та хиби чинних ідеологій. Становлення і розвиток такої ідеології можливий лише за умови, **якщо формування системи суспільних цінностей буде базуватися на питанні про першопричини земних проблем.**

Громадська організація «Український шлях» тривалий час працює над цією проблемою. Завдяки організації круглих столів, випуску і презентації літератури, публікації ряду статей, використання можливостей радіо й телебачення напрацювання активістів організації отримали підтримку духовенства, науковців, найбільших громадських організацій краю. Маємо позитивні відгуки від влади. Нам вдалося створити **сайт ГО «Український шлях»,** щоб донести українцям нові ідеї і надати можливість для всіх небайдужих внести і свій внесок у спільну справу.

На наше переконання, **Україна повинна мати власну державну національну ідеологію.** Ми пропонуємо свій варіант для обговорення під назвою **«ідеологія персоналізму».** В її основу покладена концепція особистісного буття. Її розробив кандидат філософських наук із Луганська Володимир Сабадуха. Відповідно до головних положень концепції:

1. Першопричиною всіх проблем на землі є людина. Концепт кожна людина – особистість є хибним. Наука про людину завжди повинна бути на першому плані. Згода у суспільстві щодо цього унеможливить маніпуляцію людською психікою.

2. Критерієм оцінки людини є чотирирівнева ієрархія її сутнісних сил:
   залежна людина;
   посередня людина;
   особистість;
   геній.

Це – не кастовий поділ. Це – правда про нас. Правда про те, що суспільством керує посередня людина, яка живе власною користю, а не інтересом суспільства.

3. Пріоритет необхідно надавати особистості, а не посередній людині й створювати на державному рівні умови, щоб кожна людина мала можливість розвиватися до рівня особистості. Це є запорукою ефективних реформ у системі виховання, освіти, державного управління, нової кадрової політики, а в перспективі – економічних відносин.

Національна ідеологія під назвою **«ідеологія персоналізму»** може бути найкращою **візитною карткою України і на міжнародній арені.** Адже пріоритет духовного над матеріальним та особистості перед посередністю відкривають реальну **можливість для побудови гармонійних відносин між інтересами людини, держави і суспільства.**

Підвалини науки про людину закладали тисячі років найкращі мислителі світу, а **формування світоглядних систем завжди вирувало навколо поняття особистості.** Заслуга Володимира Сабадухи полягає у тому, що він зумів побачити серед цих понять зерна істини й узагальнити їх як правду про наше буття, за якою майбутнє.

Ідеологія персоналізму легка для розуміння, але, можливо, складна для сприйняття. Проте всі ми повинні зрозуміти, що **політики й державні діячі, які шукають якихось простих рішень для розв'язання українських проблем, насправді обманюють свій народ та й, зрештою, самі себе недолугим трактуванням і розумінням загальнолюдських цінностей, підштовхують Україну до краху.** Необхідно рахуватися з реаліями українського життя, будувати його на науковій основі й жити своїм розумом. Іншого шляху немає.

Мирослав ДАВИДІВ

ТАК ДУМАЮ

ТРЕТЯ РЕСПУБЛІКА: НЕВЖЕ ТРОЯНСЬКИЙ КІНЬ?

На язику політиків та аналітиків – новий політпроект так званої Третьої республіки. Спочатку скидалося на те, що все обмежиться емоційними заявами Юрія Луценка. Проте останнім часом до проекту долучаються доволі цікаві люди, а з еклектичних фраз і закликів поволі починає прояснятися ідеологія нового проекту, його цілісна мета. З інтерв'ю Юрія Луценка «Газеті по-українськи» програму Третьої республіки має реалізувати Президент від опозиції. Він повинен якимось чином спонукати чинний парламент ухвалити текст нової Конституції парламентсько-президентської (фактично парламентської) республіки й затвердити її на Всеукраїнському референдумі. На підставі нової Конституції буде обиратися новий парламент, депутатів якого можна буде якось контролювати чи відкликати. Гарно і обнадійливо. Залишається з'ясувати, як співвідноситься проект Третя республіка з впливовим олігархічним лобі, яке при новому Президентові нікуди з України не подінеться. Доля будь-якого політичного проекту залежить від того, якою мірою він загрожуватиме добробуту людей, які тримають у руках ключі від економіки держави.

Уважно прочитавши одкровення Олександра Пасхавера «Ким бути?» стосовно ідеології Третьої республіки, можна пересвідчитись, що йдеться про неприйнятність національної (природної) держави. Отакої! Вочевидь, Третя республіка – це спроба побудувати державу на стовідсотковому прийнятті так званих європейських цінностей, бо на українських держава, мовляв, ніяк не будується. Хоч нещодавно самі ж європейці, в тому числі й Богдан Гаврилишин, переконували нас у тому, що українські цінності і є європейськими. Незважаючи на уніфікуючу інтеґрацію, європейські країни все одно залишаються національними державами і всі сучасні проблеми лікують відновленням національної ідентичності.

Щоб Україна стала на шлях європейського розвитку, українські національні цінності, передовсім мову і самобутню ідентичність, повинно добровільно і з розумінням сприйняти все суспільство і передовсім політична верхівка. Це потрібно пропаґувати. На жаль, масова пропаґанда ведеться у зворотньому напрямі. Між іншим, проект «русскій мір» задуманий для протидії європеїзації України з простої причини – Росія не бажає втратити її як потужного гуманітарного та економічного донора.

Чи є проект Третя республіка альтернативою? На перший погляд так, адже задекларована формально європейська модель парламентської республіки. Проте основа ідеології проекту – це фактично підміна національних основ держави сурогатом так званих євроцінностей, пропонує щось схоже на модель космополітичної парламентської республіки. То чим такий проект різниться від проекту «русскій мір»? Адже ідеологи «русского міра» віртуозно користуються тими ж європейськими правилами й правами для боротьби проти відновлення української ідентичності держави, експансивно «захищаючи» домінуючу російську мову, переслідуючи неіснуючих українських фашистів вкупі з нетолерантними екстремістами й націоналістами всіх поколінь!

Проект Третя республіка пропонує без зайвого галасу замінити національну ідентичність на нестравний євроерзац у гарній обгортці. Мета та сама – черговим способом потягти Україну вбік зі шляху відновлення національної держави. Цього ж прагнуть й усі наші «доброзичливці».

Найбільше, чого не бажають універсальні олігархи й світові глобальні фінансові колонізатори України – це недопущення побудови держави на фундаменті української національної ідентичності. Чому? Така держава спроможна захистити інтереси населення і не дозволить будь-кому порядкувати в Україні як у колонії. Якщо Третя республіка не пропонує модель сильної національної держави, вона теж влаштовує українських скоробагатьків і всіх без винятку фінансових авантюристів глобалізованого світу. В такому разі цей проект цілком влаштовує чинну владу як симпатичний троянський замінник «русского міра». А слова про самоорганізацію і відкликання нардепів з часом можуть виявитися гарною і пустою наживкою для електорату.

Володимир ФЕРЕНЦ,
м. Івано-Франківськ

ЧИН І ОБОВ'ЯЗОК

ВШАНУВАТИ ПОІМЕННО

З постанням Незалежності нарешті в Україні почалася робота зі встановлення історичної правди і написання об'єктивної історії визвольної боротьби.

Широкому загалу стали доступні закордонні видання з цієї проблематики, було розсекречено багато таємних документів з архівів.

Здавалося, ще пройде небагато часу і все стане на свої місця. УПА – герої боротьби за Незалежність і вони будуть гідно вшановані, а на їхніх могилах будуть створені для прийдешніх поколінь нетлінні пам'ятники. З іншого боку, всі імперіалісти, колоніалісти, тоталітаристи і т. ін., яких союзників чи меценатів вони не мали б, зійдуть зі сцени на смітник історії. Але з кінця 90-их років ми стали свідками реалізації іншого сценарію. Згадайте військове придушення республіки Чечня, терористичний напад на США, війну в Іраку для пошуків хімічної зброї і т. ін. А недавно сумніви більшості людей щодо нормальності чи ненормальності всього, що відбувається, були розсіяні рішенням польського сейму щодо волинської трагедії і УПА.

Не будемо згадувати навіть про окупацію Польщею з допомогою зброї Антанти «східних кресів» у 1919 році – міжнародною мовою східних колоній. Невиконання взятих міжнародних зобов'язань хоч би щодо державної автономії Східної Галичини (період 1919–1939 рр.). Згадаймо лише події Другої світової війни, коли польський провід як стратегію прийняв курс на співпрацю з усіма «чортами» лише з єдиною метою – усунути зі «східних кресів» спочатку еліту українського народу, а потім зняти назавжди і саме питання (в 1944 році мав закінчуватися 25-річний міжнародний мандат на управління Польщею тими ж «східними кресами»).

Щойно коли винищення українського населення починаючи з території Підляшшя і Холмщини набрало загрозливих розмірів (лише за осінь 1941 р. там знищили 594 представників наукової і політичної української еліти, близько 5 тисяч українського населення), і всі пропозиції про переговори й примирення були категорично відкинені, провідники УПА ухвалили рішення про «відпущення» польського населення назад в метрополію зі «східних кресів». На жаль, у багатьох місцях почався збройний опір з боку польського підпілля і самооборони, діло доходило до боїв, до жертв серед мирного українського і польського населення. Точна оцінка кількості жертв сьогодні не відома.

Це не УГВР і не УПА створювали в Москві більшовицький комітет національного визволення і не Львів – центр Західної України, де найбільше розгорталася боротьба УПА, став столицею Львівського більшовицького військового пакту, що розділив Європу на дві частини до кінця 20-го століття і навіть довше.

Якщо подивитися на більшість Інтернет-видань, то ми побачимо, що подібні реґресивні процеси в суспільній свідомості торкнулися не тільки свідомості польського суспільства.

На жаль, сьогодні доводиться з сумом констатувати, що на основні проблемні питання щодо історії УПА так і не вдалося відповісти.

А саме кількість УПА достовірно не встановлена, поіменного списку воїнів УПА нема. Справжніх могил та імен полеглих чи замордованих воїнів УПА встановлено мало (натомість більше символічних). Оскільки знищувалися не тільки вояки УПА, а і їхні сім'ї, то про багатьох біографічні дані дуже короткі. І головне, оскільки більшість командирів УПА за жодних обставин не пішли на співпрацю з окупантами, то зробили все, щоб їхні могили не могли вшанувати нащадки (Роман Шухевич, Дмитро Клячківський, Ґрегіт і багато інших).

Для прикладу прочитайте, як на посаді губернатора Рівненської області Василь Червоній (пішов у відставку через розбіжності з В. Ющенком) пробував встановити місце поховання Дмитра Клячківського (Клима Савура) – командуючого військами УПА-Північ. З квітня 1944 року по липень-серпень 1944 року війська Першого Українського фронту зупинили наступ на фронті трохи східніше Львова і Станіслава. На чотири місяці УПА-Захід з доброю базою для постачання, старшинськими школами з політичним і військовим проводом була відрізана від УПА-Північ. За результатами «великої акції» – напевно, боїв УПА-Північ із частинами Червоної армії, загороджувальними загонами і військами НКВД (в період літнього чотири-місячного відносного затишшя на фронті), частини УПА-Північ втратили половину, а деколи й дві третини особового складу. Доля багатьох загонів не встановлена. Зрозуміло, що у випадку, якби фронт зупинився в гірській місцевості на цей час, то сили УПА не були б так фатально надовго розділені з усіма наслідками. Згадаймо трагічну долю Варшавського повстання, коли війська ЧА зупинилися й повстання було придушене. А у польського більшовицького комітету національного визволення відповідно звільнився шлях до столиці.

В 1999 р. в Москві була видана книга Віталія Масловського – «З ким і проти кого воювали українські націоналісти в роки Другої світової війни». Хоч книга є тендеційною, але цікавим є розділ 13.4 «Яким був кількісний склад УПА», де аналізуються різні джерела з цього питання.

Скільки ж солдатів було в УПА?

Міністру МВД УРСР Т. Строкачу в доповідній записці від 28 травня 1946 року, а йому завищувати цифри не було змісту, скоріше навпаки, бо для світу всіляко принижувалася роль УПА до ролі бандитів.

Отже, в цьому документі наводиться кількість: «уничтоженные бандиты и прочие – 110 835, задержано бандитов и прочих – 250 676, явилось с повинной бандитов – 114 859».

Мимоволі виникає запитання, якщо після більшості значних боїв рано чи пізно УПА доводилося відступати й часто вбиті залишалися на полі бою, а для ЧА і НКВД опізнання убитих за певних обставин дозволяло встановити подальші зв'язки УПА, то де ж поховані полеглі в боях герої УПА, тіла яких опинилися в руках НКВД? На це запитання сьогодні відповісти нема можливості.

Наприклад, на території нашої області ми знаємо лише в Івано-Франківську масове поховання часів війни значних розмірів – більше 100 тисяч за одними даними – радянських громадян, а за іншими – більше 100 тис. євреїв станіславського ґето. Про що свідчать два пам'ятники, встановлені в різний час коло єврейського цвинтаря.

Про розстріли членів ОУН коло єврейської синагоги, а також розстріли євреїв із єврейського ґето написано немало. Але ось цікавий документ про те, що згідно угоди між урядом УРСР і ПКНВ всі поляки і євреї, що були громадянами Польщі до 1939 року повинні були за їхнього бажання переселені з УРСР на територію Польщі. Не відомо, як визначалося бажання, але після війни поляків і євреїв, що мали довоєнне польське громадянство залишилося мало.

Угода між урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки і Польським Комітетом Національного визволення про евакуацію українського населення з території Польщі і польських громадян з території УРСР:

Дата підписання: 09.09.1944 р.
Дата набуття чинності: 09.09.1944 р.

ВІДДІЛ І
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
Стаття 1

Обидві Договірні Сторони зобов'язуються по підписанні цієї угоди приступити до евакуації всіх громадян української, білоруської, російської і русинської національностей, що проживають у Хелмському, Грубешувському, Томашувському, Любачувському, Ярославському, Перемишльському, Ліськовському, Замостінському, Красноставському, Білгорайському, Влодавському повітах і в інших районах Польщі, де можуть виявитися громадяни української, білоруської, російської і русинської національності, які побажають переселитися з території Польщі на Україну, та приступити до евакуації всіх поляків і євреїв, що перебували в польському громадянстві до 17 вересня 1939 року, які проживають в західних областях УРСР і бажають переселитися на територію Польщі.

Отже, завершуючи цей лист, хочеться ще раз нагадати, що пам'ять про героїв, які віддали своє життя за спасіння власного народу від ганебного рабства повинна бути відновлена, збережена і вшановуватися гідно нами і прийдешніми поколіннями.

О. СЕМЕНЮК

ПРАВЕДНИКИ СВІТУ

Освячена ікона великомученика Еміліяна (Омеляна) – праведника світу

ПАМ'ЯТІ ОМЕЛЯНА КОВЧА

Греко-католицька громада села Космач Косівського району (священник – Ігор Андрійчук) та Об'єднана єврейська община України, яку в області представляє голова обласної єврейської общини Ігор Фефер, розпочали міжконфесійний проект з увіковічення пам'яті священномученика отця Омеляна Ковча.

Омелян Ковч народився в селі Космач 20 серпня 1884 року в родині Марії Яскевич-Волфельд і священика Григорія Ковча, свідчать записи, що зберігаються в обласному архіві. За словами кардинала, Глави УГКЦ Блаженнішого Любомира Гузара, які він виголосив на екуменічному молебні у 2002 році: *«Священномученик Омелян був сином і священиком одного народу, загинув на землі другого народу, бо рятував синів і дочок третього народу…»*

Єврейська рада України 9 вересня 1999 року присвоїла посмертно звання «Праведник України» єдиному священнослужителю, який у концтаборі Майданек, що біля Любліна (Польща), де був ув'язнений разом із тисячами людей різних національностей, але не боявся справляти свій священичий обов'язок: відправляв Службу Божу, сповідав людей і рятував душі. Це вдячність за врятованих у 1942 році євреїв з підпаленої фашистами синагоги в Перемишлянах, де отець Омелян був священиком. Він охрестив більш як дві тисячі переслідуваних євреїв і добровільно відмовився дати розписку про припинення допомоги за звільнення з тюрми і служив людям незалежно від походження і конфесійної приналежності.

Блаженний Омелян у нелюдських умовах вершив свій героїзм, зберіг людяність, свою священичу гідність, але 25 березня 1944 року був спаленний у крематорії. Довго про останні дні його життя не було відомостей. Але зараз про нього з'являється все більше інформації, а в Майданеку 25 березня 2009 року була встановлена дошка, на якій викарбувані слова отця Омеляна: *«Тут я бачу Бога – Бог, який однаковий для всіх нас незалежно від наших релігійних відмінностей»*.

Ім'я отця Омеляна Ковча, «якого всі любили – українці, поляки, євреї, литовці, росіяни, латиші, естонці й молилися разом різними мовами, вмирали по-різному, але перейти місток у вічність з благословення Бога допомогав їм народжений у Космачі й уроджений для неба Майданеку отець Омелян Ковч, де «відчув присутність Бога», сьогодні увіковічене в назвах вулиць, в музеях… Невдовзі такий музей з Божою поміччю і стараннями людей відкриють у селі Космач Косівського району.

Ми можемо гордитися, що на нашій землі з 1884 по 1916 рік ніс душпастирську службу його батько Григорій Ковч, а також народився Омелян Ковч, якого 27 червня 2001 року під час душпастирського візиту до України, папа Іван Павло II проголосив блаженним серед 28 достойників з духовенства, монашества та мирян УГКЦ, які у XX столітті віддали своє життя за віру і за Церкву. А у вересні 2008 року Синод єпископів УГКЦ проголосив блаженного священномученика Омеляна Ковча покровителем душпастирів УГКЦ.

В день 65-річчя від дня страти 25 березня 2009 року була проведена проща УГКЦ до Музею на місці колишнього концтабору Майданек – місця мученицької смерті. За всіх мучеників Майденеку провели міжконфесійну молитву Архієпископ Люблінський Юзеф Жицінський та митрополит Перемисько-Варшавський Кир Іван Мартиняк. У прощі брали участь студенти Українського католицького університету, Польського католицького університету, офіційні особи України та Польщі, священики з України, миряни. 24 квітня 2009 року у Києві на території будівництва Патріаршого центру УГКЦ відбулось урочисте проголошення блаженнішого священномученика Омеляна покровителем душпастирів УГКЦ. У Києві зберігається посвячена ікона і святі мощі о. Омеляна, така ж ікона й освячені мощі зберігаються в Космацькій церкві.

Зараз оргкомітет проводить роботу з організації музею. Вже виділений будинок, проведені ремонтні роботи, а також завезений камінь для встановлення пам'ятного знака на місці будинку, де народився отець Омелян Ковч. Досліджуються архівні документи, збирається інформація та експонати для оформлення музейної експозиції.

Його життя є прикладом справжнього екуменізму, толерантності й служить прикладом для поколінь. Світ має знати про нашого земляка, який вчився у львівській гімназії, проходив підготовку до священства в римській Колеґії святих Сергія і Вакха, студіював богослов'я в Урбаніанському університеті, у 1911 році прийняв ієрейські свячення з рук Григорія Хомишина, розпочав священичу службу в Підволочиську на Тернопіллі. А з 1912 по 1916 рік займається душпастирською опікою еміґрантів з Галичини в Боснії, з 1912 року служить капеланом Української Галицької Армії (Бережанський кіш), з 1922 по 1942 рік – парох храму Святого Миколая греко-католицької громади в Перемишлянах. Разом із дружиною Марією виховали шістьох дітей. В 1942 році ув'язнений до Львівської тюрми і переправлений до концтабору Майданек. Під табірним номером 2399 був страчений 25 березня 1944 року.

Життя блаженнішого Омеляна Ковча – не тільки історія родини Ковчів, історія Церкви – це наша історія. Її ми маємо знати і пам'ятати.

Всі, хто хоче долучитись до святої справи, звертайтесь до отця Ігоря Андрійчука: rytsap@rambler.ru, 097-705-44-43

Зорина ФЕРНЕГА

КНИЖНИК

ОЙ ВЕРШЕ, МІЙ ВЕРШЕ

Видавництво «НАІР» видрукувало новий збірник лемківських пісень, який упорядкував заслужений працівник культури, доцент кафедри народних інструментів і музичного фольклору ПНУ ім. В. Стефаника, організатор і керівник численних мистецьких колективів, які під його керівництвом досягли почесного звання народних аматорських – Петро Чоловський, знаний в мистецькому світі як прекрасний співак, педагог, диригент і збирач та дослідник лемківського фольклору.

Петро Чоловський народився 1944 року в с. Хотінь, що на Калущині, яке славилося своїми пісенними й національними традиціями. Незважаючи на важке повоєнне життя, юнак по закінченні школи йде вчитися до станіславського музичного училища, де зарекомендував себе як співак, організатор, творча особистість. А продовжує навчання в педагогічному інституті у прекрасного педагога Михайла Гринишина, українського хорового диригента, заслуженого артиста УРСР, який був художнім керівником і головним диригентом Гуцульського ансамблю пісні і танцю та художнім керівником ансамблю пісні і танцю Івано-Франківського ґарнізонного будинку офіцерів, та відомого незабутнього викладача вокалу Божени Антоневич. Вона ж свого часу навчалась у Львівській консерваторії у світової оперної співачки Соломії Крушельницької.

Одержавши добру школу й виховання, маючи незгасну любов до пісні, Петро Михайлович уже в 1967 році створює вокальний ансамбль «Леґінь» педагогічного інституту, а згодом «Обрій» інституту нафти і газу, які прославляли українську пісню в Білорусі, Таджикистані, Росії, Грузії, Німеччині, Румунії, Словаччині, Конго, Франції, Великобританії, на телетурнірі «Сонячні кларнети». Сам співає в хорах «Кредо» катедрального собору Воскресіння, «Галицькі передзвони». З 1996 року є художнім керівником і диригентом народної хорової капели «Бескид» товариства «Лемківщина».

За свою педагогічну роботу написав чимало обробок і перекладів народних пісень і творів духовної музики, колядок, щедрівок для хорів, вокальних ансамблів, акордеона, баяна. Під його авторством з 1991 року вийшло з друку 13 навчально-репертуарних збірників, які є добрим дарунком для виконавців, більшість з яких є учнями свого улюбленого вчителя.

Два альбоми пісень «Співає лемківська хорова капела «Бескид» і «Ой верше, мій верше» – це своєрідна хорова антологія обробок лемківської пісні композиторів другої половини XX – початку XXI ст. – так характеризує працю упорядника і автора кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри народних інструментів і музичного фольклору ПНУ імені Василя Стефаника, член НСК України Віолетта Дутчак у передмові до видання. Адже до збірника увійшли лемківські пісні Миколи Колесси, Романа Долчука, Федора Турянина, Василя Барвінського, Богдани Фільц, Михайла Гайворонського, Юрія Антківа, Анатолія Авдієвського, а також Петра Чоловського. Нотний альбом містить сто різноманітних лемківських пісень, в тому числі – 16 колядок і щедрівок переважно для мішаного хору, багато з них презентувались на фольклорно-етнографічних фестивалях лемківської пісні «Лемківська ватра» (Закарпаття, Ждиня), «Дзвони Лемківщини», «Кличе зелена неділя».

Нотний збірник репрезентований до друку вченою радою ПНУ ім. В. Стефаника, одержав схвальні рецензії доктора мистецтвознавства, професора Олександра Смоляка, заслуженого діяча мистецтв України Володимира Савчука і вийшов за фінансової підтримки Юрія Барни (фірма «ALBA»), отця Василя Завірача (Галицький деканат), приватних підприємців Івана Фігеля, Лесі Шафран та доброчинців Галини Синишин, Ореста Шуплата.

Ольга ТЕРЕШКУН

СВЯТО

ДО ДНЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

влада кожного населеного пункту готує святкову програму для його мешканців. Не відстає від інших і обласний центр Прикарпаття.

Кореспондент «Бліц-інфо» вирішив дізнатись в Івано-Франківському міськвиконкомі, які заходи цьогоріч готують.

Головний спеціаліст відділу внутрішньої політики Івано-Франківського міськвиконкому Леся Стефанишин розповіла, що всі управління, відділи вже подали заяви щодо проведення різних акцій.

«За попереднім плануванням святкування триватиме тиждень – з 18 до 25 серпня. У програмі є офіційне віче, святкові концерти, презентації різнопланових виставок, конкурси та змагання для дітей, майстер-клас, літературний вечір та легкоатлетичний пробіг територією Івано-Франківської області. Також у планах проведення проекту «Територія М – Територія Незалежності», загальноміського дитячого свята «Ми діти твої, Україно!» та спартакіади серед мешканців сіл Івано-Франківської міської ради», – повідомила Леся Стефанишин.

Загалом планується проведення понад 25 різних заходів.

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

ЛІТОПИС УПА: ТОМ 22 ПРО СТАНІСЛАВІВЩИНУ

У Народному домі «Просвіта» при переповненому залі відбулася презентація двадцять другого тому історії УПА. Приємно зазначити, що участь у презентації взяло багато молоді. Вів її директор Музею визвольних змагань Я. Коретчук. Виступив з інформацією Микола Посівнич зі Львова (Благодійний громадський фонд «Літопису УПА»), який розповів, що фонд безкоштовно розвозить книжки з історією УПА по бібліотеках краю.

І ось дивина – Богородчанська районна бібліотека не прийняла книжки. Та що ж це діється? За що загинули тисячі краян з Богородчанського району, щоб пам'яті про них навіть не було в бібліотеці? Бо так хочуть реґіонали. Добралися і до Богородчан. Чого навчать молодь такі наші бібліотекарі?

На презентації були присутні секретар міської ради М. Вітенко і член Правління ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Б. Борович. Як сказав М. Посівнич – презентована книжка важить 2,5 кг і може добре своєю вагою вразити будь-якого опонента в прямому й переносному значеннях. На презентації виступили упорядники книжки Дмитро Проденик та Степан Лесів.

Просвітяни краю вдячні упорядникам за подаровану бібліотеці книжку і зичать успіхів їм у подальшій роботі над літописом УПА.

Михайло РУДКОВСЬКИЙ

ТРАФУНКИ

ЗГОРІЛА РАТУША

У кожному галицькому місті, яке поважає себе й свою історію та власну маґдебурзьку традицію, є ратуша. Була вона і в Калуші. Але минулого тижня калуська ратуша згоріла.

Горіла вона якось дивно: згори, себто літнього надвечір'я десь біля 20-ої години запалав купол, хоч у будівлі не було ані газу, ані електрики. Коли прибули пожежники, не могли відразу підключитись до води. Як повідомив прокурор Калуша Василь Федорович, факт занесений до Єдиного реєстру досудових розслідувань за статтею 194 ККУ – умисне знищення або пошкодження майна. Зрештою, чи не захотів хтось у такий спосіб приватизувати це приміщення як недобудову, висловив сумнів колишній міський голова Роман Сушко.

ЗДОРОВ'Я

БАЧИТИ СВІТ КРАСИВИМ

Немає, напевно, у світі людини, яка б хоч раз у житті, не хворіла кон'юнктивітом. Це захворювання очей є найпоширенішим. Хоч не всі вони однакові, діляться на такі групи: бактеріальні, вірусні, грибкові, алергійні.

При кон'юнктивітах початок хвороби гострий, зранку повіки скляні, на кон'юнктивах і віях – гнійні виділення. Кон'юнктива гіперемована, має набряк, потовщена, шкіра повік може бути припухлою. Інколи скарги на печію, відчуття «піску» в очах. До звернення до офтальмолога необхідно промити очі настоянкою ромашки, череди, волошки або просто чистою кип'яченою теплою водою.

НЕОБХІДНО ПАМ'ЯТАТИ ПРО ТАКІ ВАЖЛИВІ РЕЧІ:

діти не повинні торкатися очей руками;

часто мити руки;

кожен член родини повинен користуватися своїм рушником;

хворій дитині обмежити контакт зі здоровою;

іграшки, з якими грається хвора дитина, мають бути пластмасовими або ґумовими (мити їх слід у мильному розчині й обливати окропом);

не давати дітям м'які іграшки;

дезінфікувати клямки;

при кон'юнктивітах не можна накладати на очі пов'язку;

коли хворе одне око, то необхідно лікувати обоє очей.

При алергічних кон'юнктивітах небезпечною є підвищена чутливість організму до речовин-алергенів. Ними можуть бути забруднювачі повітря, ліки, бактерії, частинки рослинного і тваринного походження у повітрі, харчові продукти. Потрібно знати, що кон'юнктивіти бувають у дітей при таких захворюваннях як вітряна віспа, кір, краснуха, епідемічний паротит. Найбільш загрозливим є аденовірусний кон'юнктивіт, який супроводжується катаром верхніх дихальних шляхів, підвищеною температурою, болем голови.

Клінічні прояви: на 1–7 день після зараження проявляється вираженим набряком повік. На набряковій кон'юнктиві з'являються фолікули, інколи пливкі, які видаляються важко. Після видалення залишається ерозія, що сочить кров'ю. Хворий заразний протягом двох тижнів. У новонароджених дітей кон'юнктиви бувають гонококові – на 2–4 день народження, хламідійні на 5–12 день і герметичні – на 1–3 тиждень життя. Всі ці кон'юнктивіти немовля отримує при народженні від мами.

Отож маємо розуміти й пам'ятати, що кон'юнктивіт – хвороба важка і лікування її складне. При її виникненні найперше потрібно звернутись до лікаря.

Валентина ЛИМАР, *лікар-офтальмолог*

З РОСИ І ВОДИ!..

ВІТАЄМО!

Івано-Франківське обласне і міське об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка щиросердечно вітають із 80-річним ювілеєм громадсько-культурну діячку, вчительку, члена Ради і Ревізійної комісії міського об'єднання пані

ОЛЬГУ ПАВЛИК.

Високоповажна пані Ольго! Знаємо й високо цінуємо Вашу самовідданість і просвітянську працю на благо України. Щира подяка і глибока пошана Вам за активну участь у культурно-просвітницьких заходах міста, області й України.

Ви живете й дієте для загального добра, і ми горді, що маємо таку патріотку України.

Доброго здоров'я і многих благословенних літ. З роси і води!

З повагою голова ІФ ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ, голова ІФ МО ВУТ «Просвіта» Василь БОЙКО, відповідальний секретар Наталія СИНИЦЯ, просвітянки Марія ТУРЧИН, Тетяна ФІҐОЛЬ, Марія СРІБНЯК, Вірослава СІМОНОВИЧ, Наталія КУЦИК

* * *

Керівника хору обласного об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, громадського діяча, учасника демократичних перетворень

ОРЕСТА ТУРКА

сердечно вітаємо з 60-річчям.

Високодостойний ювілянте!

У час Вашого славного свята всією просвітянською родиною щиро бажаємо Вам найбільшого земного скарбу – міцного здоров'я, довголіття, Божого благословення, здійснення всіх задумів, миру, злагоди, душевної гармонії, життєвих сонячних днів, щоденних гараздів і всього найкращого.

Многая і благая Вам літ, плідної праці собі на честь, а Україні, «Просвіті», родині – на добро і славу.

Від Правління ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ

* * *

У неділю в Народному домі «Просвіта» відбувся урочистий вечір-звіт художнього керівника Ореста Турка. Йому виповнилося 60 років, а він – у розквіті творчих сил.

Із привітаннями з нагоди свята виступили автор цих рядків, який вручив панові Оресту грамоту, від ОО ВУТ «Просвіта». Заступник голови обласного об'єднання Петро Арсенич у притаманному йому жартівливому тоні теж привітав пана Ореста. Вітали і вручили грамоти від міського відділу культури М. Коник, а від обласного управління культури та національностей – Т. Присяжнюк. Лемківською говіркою привітав свого колеґу-лемка С. Криницький – голова товариства «Лемківщина».

На святі багато пісень виконував сам ювіляр і був солістом у виступах народного жіночого ансамблю «Квіти ромену» та муніципального ансамблю бандуристів під орудою М. Шевченко. Проспівала пісню-вітання разом із ювіляром і народна капела медичних працівників «Сурма». Завершилося свято співом «Многая літ» ювіляру. Спільно виконали величальну муніципальна капела бандуристів і переповнений зал шанувальників таланту Ореста Турка.

З роси і води Вам, ювіляре!

Михайло РУДКОВСЬКИЙ

ПОСТАТІ

НАРОДНИЙ ЛІТОПИСЕЦЬ

Відомий історик України, доктор історичних наук, заслужений діяч науки і техніки України, патріарх історичної науки на Прикарпатті, академік Володимир Грабовецький відзначив день народження і 40-річчя захисту докторської дисертації.

Володимир Васильович опублікував понад 1500 наукових праць із історії України і Прикарпаття, в тому числі 60 фундаментальних монографій і 100 окремих видань. Широковідомі його монографії «Нариси історії Прикарпаття», «Ілюстрована історія Прикарпаття», Шашкевичіана і Шевченкіана, «Українські святині Прикарпаття крізь століття», «Історія Покутської землі в літописі та ілюстраціях», кількатомна історія Івано-Франківська, якою зачитуються як в Україні, так і в світі. Про самого ж ученого науковці написали сорок книжок, він став почесним громадянином Івано-Франківська, почесним громадянином міського кварталу Княгинин, удостоєний називатися почесним громадянином 13 населених пунктів України, а в ці дні йому присвоїли звання «народний історик».

Володимир Васильович заслужено називається літописцем Прикарпаття. Він створив чотири музеї, підготував і видав 25 книжок з історії міст і сіл Прикарпаття та Львівщини.

Академік є дослідником життя і творчості будителя галицької свідомості Маркіяна Шашкевича. Попри поважний вік він організував колектив історико-меморіального музею Олекси Довбуша до написання книжки про історію села Моринці. Ця праця приурочена до 200-річчя Кобзаря.

Володимир Грабовецький – досвідчений педагог, наставник студентської молоді, засновник відомої Прикарпатської історичної школи. Учні цієї школи, сьогодні кандидати і доктори історичних наук, гідно продовжують справу свого вчителя. Він також є почесним головою обласної Спілки краєзнавців краю. Академік В. Грабовецький видав для гуцульської школи перший навчальний посібник «Історія Гуцульщини».

З нагоди 85-річчя в історико-меморіальному музеї Олекси Довбуша можна оглянути музейну кімнату академіка Володимира Грабовецького.

Вітаємо і ми поважного пана професора і зичимо сотку літ при доброму здоров'ї.

Просвітяни

АНОНС

ФЕСТИВАЛЬ КУЛЬТУР

4 серпня о 14.00

у фортечній галереї «Бастіон» розпочнеться мистецька акція

«ФЕСТИВАЛЬ КУЛЬТУР»

Фестиваль культур (англ. Global Village) – це культурно-освітній захід, на якому будуть представлені близько 20 країн світу, їхні культури, традиції та звичаї, музика й співи.

Перша частина заходу охопить виступи країн-учасниць, які будуть презентувати свої традиції, кухню, музику, ігри, звичаї, танці.

В другій частині заходу на гостей чекає концерт за участі популярних гуртів: «ОДИН В КАНОЕ», «FREDDY MARX STREET», «BE MY CHOCOLATE», «ПАТРОНИЧІ».

ПОРИ РОКУ: СЕРПЕНЬ

ВПАЛИ РОСИ НА ПОКОСИ

Мабуть, серпень подарує нам і безхмарні дні, і тепло, і радість літа. У цей час зазвичай припікає вдень, проте ранкова прохолода з кожним днем стає все відчутнішою, підбадьорливою. На світанку дедалі частіше й густіше в долинах, над річками, ставками й озерами клубочаться біломолочні химерні тумани. Недарма ж у народі кажуть: «У серпні сонце гріє, та вода холодніє». На трави випадають рясні цілющі роси – супутники незабутнього босоногого дитинства. Денне сонце, тепле і ласкаве, ніби спинило погляд на землі, придивляється, як листя шепоче, як у травах шовкових все ще кохаються квіти... Ось біля дороги голубіють петрові батоги, а он золотиться суцвіття звіробою і подібного до нього вербозілля. На пустирях і в ярах, на схилах і перелогах цвіте буркун жовтий. По суходільних луках синіють дзвіночки, жовтими свічками здіймається дивина, при дорогах цвітуть пижмо, льонок, золотушник. У мішаних і листяних лісах полум'яніють рожеві суцвіття плакун-трави і буквиці лікарської. Ще красується на лісових галявинах перестріч гайовий. Погожої днини на узліссі приємно бадьорить і лоскоче ніс тонкий аромат. То пахне квітуча материнка, сповнюючи фітонцидами навколишнє повітря, робить його не тільки приємним, а й цілющим...

Та переважає стигла зелень трав. Настає пора, коли на місці квіток утворюється величезна кількість плодів і насіння, щоб в наступні роки продовжити життя зеленого дивосвіту...

Карпатські ліси завжди багаті на гриби. Та найбільше їх буває після дощів у серпні. У густих хащах, підіймаючи м'який мох, визирають грузді, рижики, боровики, маслюки, підосичники, підберезники, сироїжки. Якщо ви підете по гриби, то не ходіть гуртом. Знайшовши перший гриб, шукайте другий – такий неписаний закон «тихого полювання».

Серпень у лісі. Яке чудо! Принишкли на чатах дерева. П'янить настояне хмільне повітря. Цієї благодатної пори міняють поведінку лісові мешканці. Лисенята разом із дорослими виходять на полювання. Навколо глухих боліт, у глибоких урочищах випасаються дикі свині. Більш сміливі олені й козулі, їх із малечею можна побачити на узліссі, в полі. Білки, які мають другий приплід, ховають горіхи у дупла, заготовляють гриби. Стихли співи птахів. Як-не-як наближається час далекого перельоту в теплі краї. Цікаво, що ті з пернатих, які прилітають до нас навесні останніми, відлітають на південь першими, сповіщаючи цим швидке завершення літа. В цю пору все ще тримаються табунцями рябчики, тетеруки, зяблики, куріпки, глухарі... Ластівки теж ладнаються в дорогу. Випробовують і швидкість лету, і міцність крил. До вирію далеко, а серпень ось-ось віджнивує – і в дорогу пора.

Друга половина серпня характерна ліричною задушевністю і задумливою журбою. Надходить час темних зоряних ночей. Жовкне листя в кронах осик і беріз, багрянцем спалахують вишні...

А якщо в лісі з'являються опеньки й перші рожево-лілові квіти вічнозеленого вересу, то знайте – це провісники швидкого кінця літа й наближення найбагатшої пори року. Зелений світ рослин поступово готується пірнути в жовто-пурпурові обійми осені, змінити своє зелене забарвлення на парчеве й золоте.

НАРОДНІ ПРИКМЕТИ

Серпень – захід літа з холодними ранками та рясними росами.

Якщо в першій половині погода стала, – зима буде тривалою.

Веселка з півночі до півдня – на дощ, зі сходу на захід – на погоду.

Урожай горобини – до золотої осені.

Павук снує павутиння на суху погоду.

Перед дощем вуж на дорозі гріється.

Стрижі летять низько і з криком – на дощ і вітер, а затихли – бути грозі.

Опеньки з'явилися – літо скінчилося.

Хмари почали чіплятися за ліс – іди по гриби.

Багато ягід – до холодної зими.

Перестали співати птахи в лісі – бути непогоді.

У серпні часто гримить грім – на теплу і довгу осінь.

1 серпня (Мокрини): зранку йде дощ – початок осені буде дощовим; у полудне – задощить посередині; під вечір – наприкінці осені. А якщо сухо – то й осінь буде сухою. До речі, цього дня перестають кусати ґедзі.

2 (Іллі-пророка): день «зрізується» на дві години.

4 (Марії-Маґдалини): сильні роси – льони будуть сірі й косі.

7 (Ганни): яка погода до полудня – така й зима до грудня, яка пополудні – така й у грудні.

11 (Калини): стоїть туман – готуй коси на овес та ячмінь.

12 (Сили): орали під озимину й сіяли, бо мало б зародити сильно.

15 (Степана): яка погода нині, така й у вересні.

16 (Антона): погода з вихорами – лютою буде зима.

17 (Явдохи): провісник погоди на листопад.

18 (Євстигнія): визначальне для грудня.

Підготував ***Ярослав ГЛАДУН***

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ...

КАЛЕНДАР ПРОСВІТЯНИНА

СЕРПЕНЬ

1 СЕРПНЯ

100 років з дня смерті **Лесі Українки** (1871–1913), видатної української поетеси, громадської діячки.

85 років від дня народження **Ігоря Пелипейка** (1928–2006), педагога, громадсько-культурного діяча, заслуженого працівника народної освіти України, відомого краєзнавця з Косова, автора численних видань про Гуцульщину.

2 СЕРПНЯ

85 років від дня народження **Дарії Циганкової**, членкині «Союзу українок», «Почесної союзянки», яка протягом 15 років є художнім керівником і дириґентом хору «Союзу українок» «Берегиня».

70 років від дня народження **Івана Легкого (**1943–1997), дириґента, заслуженого артиста України, художнього керівника та головного дириґента Гуцульського ансамблю пісні і танцю, доцента кафедри співу і дириґування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

70 років від дня народження **Петра Шкраб'юка,** доктора історичних наук, поета, науковця, публіциста, уродженця с. Пужники Тлумацького району.

3 СЕРПНЯ

180 років від дня народження **Омеляна Огоновського** (1833–1894), літературознавця, письменника, видавця, професора Львівського університету (з 1888 р.), четвертого і довголітнього голови товариства «Просвіта» у Львові (1877–1894), автора шеститомної «Історії літератури руської» (1887–1894), шкільних підручників, віршів, оповідань, драм, уродженця с. Григорів тепер Рогатинського району.

4 СЕРПНЯ

135 років від дня народження **Антіна Крушельницького** (1878–1937), письменника, педагога, літературознавця, який багато років працював на Прикарпатті, автора повістей «Рубають ліс», «Буденний хліб», репресованого з усією родиною.

6 СЕРПНЯ

75 років від дня народження **Ігоря Мартинюка,** громадського діяча, уродженця м. Косів.

10 СЕРПНЯ

80 років від дня народження **Никанора Крета,** журналіста, освітньо-просвітянського діяча Косівщини, редактора газети «Освітянський вісник» (м. Косів).

11 СЕРПНЯ

125 років від дня народження **Василя Касіяна** (1888–1962), адвоката і громадсько-культурного діяча у Городенці.

100 років від дня народження **Володимира Шлемка** (1913–1941), правника й педагога, соліста хору «Боян» при Калуському Народному домі (1938–1939), закатованого НКВС за підпільну роботу серед молоді й засудженого до розстрілу.

13 СЕРПНЯ

140 років від дня народження **Петра Рондяка** (1873–1944), адвоката, голови філії «Просвіти» в Косові.

135 років від дня народження **Степана Малицького** (1878–1955), педагога, сотника УГА, викладача Станиславівської української гімназії, активіста «Просвіти».

14 СЕРПНЯ

Хрещення Русі-України.

140 років від дня народження **Івана Боберського** (1873–1947), педагога, голови «Сокола-Батька», члена Української бойової управи УСС, секретаря військового міністерства ЗУНР.

105 років від дня народження **Михайла Зорія** (1908–1995), художника, скульптора і педагога, автора проектів пам'ятників композиторові Д. Січинському (1933), жертвам Дем'янового Лазу («Розстріляне серце України», 1989), репресованого (1944–1952), який з перших днів Незалежності був активним членом «Просвіти», «Меморіалу», уродженця м. Станиславів (тепер – м. Івано-Франківськ).

15 СЕРПНЯ

80 років від дня народження **Володимира Любінця,** громадсько-культурного діяча, пам'яткознавця, заслуженого працівника культури України (1994), лауреата обласної премії імені Івана Вагилевича (2000), уродженця с. Чернів Рогатинського району.

65 років від дня народження **Віри Багірової,** поетеси, авторки багатьох книжок, зокрема, «Анелі: феєрії та казки» (2006), «Дванадцять свят» (2008), «Жива вода», «Вишиванка», «Славєння» (2009), «Гарячі сонечка», «Ми чекаємо Миколая» (2011), «Золота Пасха» (2012), лауреата премії імені Марійки Підгірянки (2000), уродженки с. Слобідка Більшівцівська Галицького району.

65 років від дня народження **Євстахія Крижанівського,** вченого, ректора Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (з 1993 р.), доктора технічних наук, професора, уродженця с. Побережжя Тисменицького району.

Підготував ***Петро АРСЕНИЧ***

(Далі буде)